

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

ГОД I.

ИЗДАС

ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЪ.

Четвртакъ, 25. Іуліа.

Число 7.

1842.

Прошия на пріятелѣ човечества!

Познато є читателямъ, колико є несреѣника ове години у домовини нашей одѣ пожара страдало. Пожежани, Светоніанчани, Модроши, Ньюселци и тд. пали су жертва бѣснѹюћегъ огња. Текъ што овима доброворна човечности рука сузе утирати поче, већъ намъ нове, јошъ жалостни, срце раздируће вѣсти дођоше изъ Лугоша, у Крашовской вармеји, гдѣ є грозовитый пожаръ двѣ стотине фамилія до просичкогъ штапа довое. Двѣ православне цркве, варошку и Вармејку кућу, и преко три стотине домова за петнаестъ минута прождеро є свирѣпый Вулканъ 9 т. м. око $3\frac{1}{2}$ сата по подне. Штета є грана. У той ужасной смутни и више є людій погинуло. И наймана жертва, на олтарь овы страдалника приношена, много ће користити, и остатиће у вѣковитомъ кодѣ ныи спомену. Особито МЫ бы валило, да ову єдиновѣрну браћу у той несрећи помогнемо, и храмъ Божій, која су садъ најданцу лишени, подићи поспѣшимо! Милостију прима и експедиција овы листова, која ће еваку и найману обнародовати, и на надлежеће мѣсто оправити.

Експедиција Пештанско-Будимскогъ Скоротече.

ЛЮБИЧИЦА.

(по Гетею)

ОДЪ

Василія Живковића.

На зеленої ливадици,

Сакривена у травици,

Цвѣтала є малена

Любичица, којомъ краси

Дивна дѣвка прене власи

И нѣдарца пламена.

Тудъ пастирка пролазила

У вѣнце є цвѣће вила

Играла се лагана;

Тіс пѣсеме извѣла,

Любкимъ гласомъ споминяла

Свога милогъ драгана.

, „Ахъ“ уздану любичица

Прамалеја *) любимица

, „Ахъ зашт“ писамъ јдна я

, „У природи најкраснија,

, „И на иѣжномъ лицу тија,

, „Руже да ми руменъ с'ја.

, „Я бы онда почивала,

, „И чарьрайску уливала

, „Међ“ дойкама дѣве те;

, „А гдѣ срце иѣно биє

, „И невине дражи ліє

, „Мирисе бы слала с ве.

, „Кадъ є драганъ иѣнь полюби,

, „И сласти юй съ устне слуби,

, „Вѣла иѣдра миље:

, „Некъ полюбаћъ мирисъ вѣе,

, „Образе юй любавъ грѣе,

, „Да се драганъ радуе.

Ал‘ пастирка тудъ пролази,

И на плаکай ѡцвѣтакъ скази;

Любичица уздану:

, „Ахъ, нећу те дѣво клети,

, „Збогъ тебе ћу радо мрети!

То изусти — издану! —

У Врицу.

*) Значи пролеће у дубровичкомъ нарѣчју.

оъдъ
Професора Исааковића.
(Продужено.)

Садъ се подигне Хариклеа. „Ахъ Полидоре, я морамъ“ — погледи га поразуюћимъ любови погледомъ — „любезница моя!“ — овде му падне, обадвѣма рука- ма га обгрливиши, и сильно низъ образе сузеливаюћи, у наручія — „Морамъ! Твоја Хариклеа мора за домовину умрети!“

Полидоръ се удиви.

„И садъ послушайте ме вы сви бессмртни Богови са високогъ Олимпа, послушайте заклетву, коју вамъ задаемъ!“ Садъ ступи напредъ са разширенымъ рукама и небу управљенимъ очима: „нека ме савъ свѣтъ поплюс, душа ми никдѣ покоя не нашла, ни на самомъ гроба прагу, Полидоръ нека ми любовь мрзоску награди, кадъ я небы миломъ отечеству“ —

Полидоръ јој се лютито у наручія баци. Не изговори јошъ сасвимъ мрзку ту заклетву, а онъ рекне: „„Не слушайте, Зевсе и вы други Богови, заклетву безчувствене дѣвойке!““ Онъ притисне устне свое на уста ићна, и прогута полакъ рѣчј, кое су изъ грла ићногъ већъ изтицале. Садъ ју дрктаюћимъ рукама привуче на колѣна своя, сакрје лице свое у куцаюћа прса, и ешаше: „„Хариклео, Хариклео, послушай, о послушай ме! ты си моя, тако ми имена Божијегъ! ты си моя!““ Половино живота мога, ако јошъ мало као искать любови прама мене чувствуешъ, то смилију се на мене!““

Хариклеа вртећи главомъ посрне на Полидора раме. „Не, я несмѣмъ!“ повиче она срце парашујимъ гласомъ.

„„Хариклео!““ почне опетъ Полидоръ „„Хариклео, кадъ ты нећешъ любезница, нећешъ жена да будешъ, а оно баремъ мати буди; кадъ си прама мене свирѣпа, а оно се баремъ смилију на невино дѣтешце, кое ти у крилу спава.““

Онъ посрне предъ ноге ићне, и обувати јој колѣна, сакрје лице свое у одѣћу ићну, а она му несвѣтно падне на раме!

Безгласна Сцена! Тко ће да опише чувствованје душа ињови? —

Хариклеа могла є опетъ прва говорити. Говорила є штуцаюћимъ гласомъ: „Полидоре! я морамъ, я морамъ умрети. Я самъ Мессенијка! — О немой ме съ тако боязљивымъ смѣшенїемъ гледати. Имай сажалћи са срцемъ овымъ, кое смрть и любовь по полакъ деру. — Полидоре! свезу живота лако ћу моћи раскинути; али како ћу свезу разкинути, коя ме съ тобомъ веже? — Не, Полидоре! пусти ме храбро умрети.“

Полидоръ. Умрети? Ты? — Хариклео, ты си жена моя, ты си мати. Смрть ће твоя тебе, мене, и дѣтешце любови наше убити. Хариклео! реци, та реци: я хоћу да живимъ, реци, да ме смртоносный страхъ предъ очима твоими не удави.

Хариклеа за ићколико магновеня дубоко се замысли, а после стане га сматрати са погледомъ, изъ кога се пламень надежде появљиваше. „Могу л' я? Полидоре, смѣмъ ли я?“

Полид. Ты смѣшишь, ты смѣшишь! ты морашь! — Помысли Хариклео, — наслони лице свое на прса ићна, и гледи ю ласкајимъ погледомъ — помысли, кадъ наси Хименъ златномъ својомъ свезомъ на вѣки све же; а то ће скоро, скоро: — кадъ ты онда мати постанешъ, и сисајуће дѣтешце на матерњимъ твоимъ прсима узранишъ, кадъ оно онда мале свое ручице теби горе пружати стане, мутајући тебе матеромъ, а мене отчемъ уззове; кадъ ты чрте лица и твогъ и могъ на ићговомъ сајежене, на ново оживљене примѣтишъ; кадъ ты мати многе цвѣтајуће дѣчице, слободне дѣчице слободна мати будешъ: у срцу момъ увѣкъ утѣху —

Хрик. (руке кршећи) Свирѣпо! ужасно! Мени срећу ону тако дражестно представљати, којој я морамъ одказати. Ахъ, Полидоре! ты ми смрть тисућа путји окушавати даешъ. Престани, престани!

Полид. (далъ говорећи) Помысли Хариклео! кадъ мы онда староску измѡдени и

сити живота, по среди гомиле цвѣтаюће дѣчице наше, любљни одъ ныи, и само за ныи живећи, у време свое по судби човеческой у сртна варучія поитимо: онда быћемо ми любовь у пуной мѣри већь уживали, онда быћемо ми волшебну чашу ићину сасвимъ испили! О Хариклео! живи у наручію момъ, супруго, мати, садружнице моя!““ Онъ ю здраво претисне себи.

Хариклеа у любострастно море мыслій овы занесе се; сузе ѹой силно низъ образе тѣи стану, мало смѣшнѣ лепршало се око усташца ићини. Ахъ! већь є хотѣла руке свое око любезника савити, и викинути: я ћу живити; но садъ ѹой на паметъ отацъ доће; она се стресе, подигне очи и руке къ небу. „Не; блажени Богови, [укрѣпите ми бореће се срце! — О Полидоре, погледай супругу твою, при ногама твоима! пусти ме, ије могуће! пусти ме, да отечество спасемъ! Не преокрећуй ми срце! Не; я морамъ умрести!“

Полидоръ се горко насмѣши: „„Ты морашъ? ты морашъ? Садъ дакле, вы Богови, вы сте чули заклетву, коју ми є она оногъ вечера, када су намъ звѣзице неба вашегъ, брачну постелю нашу, мирисано буセンѣ, озаривале, задала. Вы сте заклетву ићину, да ће моя быти, чули, у пркосъ судбини, у пркосъ воли свио безсмртны! Садъ саслушайте и мою заклетву! — Умри невѣрница, раздери срце ово, кое те є безконачно любило! Погледай, нездовољно нека сѣнка твоя по бреговима Плутоновогъ Царства облеће; јръ я ћу буктино и мачь зграбити: Итome ћу самъ запалити; ватромъ и мачемъ бѣснију, и Шпарту ће одъ мене свирѣпость прама Мессене познавати учити, па онда ће мачь овай залуђено ово збогъ любови срце казнити, збогъ любови, коју є прама тебе чувствовало. То ты се заклинѣмъ сѣникомъ твојомъ и свима страшнимъ богињама пакленымъ.““

Харикл. Богови, Полидоре! можешъ ты мене спасти, могу ли я живити?

Полид. Спасти? То могу я, докле годъ рука ова мачь мицати може. Хариклео, хоћешъ ли ты да живишъ?

Хариклеа падне му на прси: „Хоћу у твомъ наручію живити, само ако судбина узхотѣ.“ Обгрли га юштије. „О Полидоре, сакри жену твою; избави, избави ме!“

Полидоръ благодари тайномъ молитвомъ добрымъ Боговима, што су срце Хариклеа и његове преокрепули. „„Сачувайте нась и дадѣ добри Богови!““ повиче и обгрли Хариклею.

(Продужите се)

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Н. и. и кр. апост. Величество благоизволило є ц. кр. правогъ тайногъ савѣтника, Јосифа Алмаши, на ињегову собствену прошию, иаймиостије дићи како съ Присѣдничтва кр. Седмочичногъ Стола, тако и съ Великогъ Жупанства Гемерске вармеће.

У Будиму 16. т. м. иншталирао се Нѣг. Екес. Госп. хранитель круне, Францъ Иринићи у прибытии высокогъ државногъ племства, свештенства, депутате одъ стране сл. Пештанске Вармеће и военогъ и грађанској старешинства изъ Пеште и Будима. Славность є отворю мађарскимъ словомъ кр. Комисару Нѣг. Екес. Барону Медијански, у коєга руке Г. Хранитель круне заклетву є положјо, и славность сходнымъ одговоромъ заключио.

Око Пожуна страшина бура є бѣснила. Кажу да є много кровове съ кућа поодкидала, и да су съ кишомъ и жабе падале. — Кадъ ће нась наравъ већь єданпутъ са златиомъ кишомъ пошкропити, и банкнотама напотити?

ПУТЬ ПО СВѢТУ.

У Пизи случило се є прошавшегъ мѣсецца једно досадъ у цивилизирањомъ свѣту юште нечувено злочинство, кое намъ зајдио показује, који є степень необузданостъ злочинаца докучила. Сваке недеље у Пизи пре подне обдржава се у катедралной цркви торжествено Богослужење, на које се обично сиљни народъ скучи. И садъ є црква била тако пушна, да се човекъ ни маји не могаше. Између другогъ народа нађе се овде и једна читаја чете пустахија. Нѣкои одъ овихъ једну клупу, на којој су благовељни Христијани сѣдили, преврију, и тимъ у цркви таку буну подигну, да се сви онде бывши уплашише. Садъ други изъ те чете почну викати, да сводъ пуша и падати починѣ, која се вика юшъ съ тимъ потврди, кадъ съ гора малтеръ, кој тако-

ћеръ люди изъ те чете бацаху, падати почне. Садъ се у цркви буна учини, и савъ народъ къ вратма поврви, та се така стиска учини, да многи люди попадаю, многи преко ини прећу, сваки гледећи само како бы могао изъ цркве изићи, и смрти се избавити. Пустахије ово време обрате на свою коријеть, почну прстене, сатове, минђуше, пузиларе и друге драгоцене ствари одъ людјији красти, а одъ они, кои су се брашили почели, отимати, и господаре мучити. Буна ова потраба скоро читавъ сатъ. За то време пустахије свое ћепове научивши — безъ да су у послу свомъ одъ полиције узнемиривани били — удаље се. Доста се је налазило людји съ разбјенимъ главама, съ пребјенимъ рукама и ногама. Једно дѣвочче остане на мѣсту мртво, а двѣ жене тако су утучене, да ће тежко живе остати.

КИЗВЪСТИЕ!

Пре ићколико дана добылисмо дописъ једанъ изъ Сегедина одъ г. М. Г., у којемъ наше г. дописникъ пита: 1) хоћемо ли мы сва списанія, изражеными у објављенију пунктовима складна, онако, као што намъ списателъ пошиљ, штампали? и 2) хоћемо ли мы, како противъ другога, тако и противъ наше самы критике примати? На ова питања, за управљање како хвалјеногъ г. дописника, тако и остала (п.и.) г. г. списателя, и сутрудника наши, одговарамо, и явно обричено: 1) да ћемо све прилоге, кои намъ послани буду, дипломатичномъ точносћу штампали, ништа неизмѣњено ни у језику, ни у правопису, осимъ кадъ намъ тко допусти, или замоли, да му се поправи, или кадъ је саставакъ наопако нагрећенъ и безъ икакве правила. Овако мыслимо, да ћемо најболѣ дужность нашу изпунити како појема читатељима, тако и према списатељима. То чине сви редактори, кои законе редакторске осећају и познају. — 2) Критике примати нећемо противъ никога, као ни противъ наше самы; али противъ дѣла свачији, дакле и противъ наши драговолјно ћемо дочекивати и у назочие листове стављати. *Audiatur et altera pars:* ово є сентенција, по којој се мы

равнамо. Кадъ и сами пишемо, и примамо критике противъ списаніја други, праведно је да примамо и противъ наши. Иначе пали бы у објесть деспотизма. А то је далеко одъ тежиће наше. Нећемо пристрастно да поступамо; јеръ бы наше то исто поступање критицирало, и шта још више црнило! — Но овде још напоменутиморамо: да ће се критике, као и резонираюћи дописи они само примати, у којима ништа одъ политијенема, у којима сеничја (као што рекосмо) особа неврећа, и који ауторъ име је свое баремъ учредничству одкрио. — Изъ овогъ узрока и не можемо једанъ по теку резонирајући, него и уврећујући дописъ, који съ Петроварадинске поште съ подpisомъ „Изъ Срема Стойко Каменић“ добыисмо, на свѣтъ дати, — тимъ више, што г. дописникъ вели: да смо га мы къ подномагану позвали; а мы не само што га нисмо (баремъ подъ тимъ именомъ!) за спомоћника позвали, него и не познајмо којегъ литератора Србскогъ, који бы се Стойко Каменић звао!!

Учредничество.

НОШИВО.

(съ образомъ Ч. 4.)

Халенина одъ фоуларда съ гайтаны. Сламни шеширъ са цвѣтимъ и влакемъ житијимъ.

Цѣна ране у Пешти 21. Јула. Грошић. 6. вр.

	најбољ	средњ	лоше
Пшеница	188	175	165
Наполица	150	145	140
Ражъ	120	118	115
Єчамъ	88	85	80
Зобъ	83	80	76
Проя	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	125	122	120
Св. меса једна фунт.			

Станѣ Дунава.

19. Јуліа 6' 2" 0" — 20. Јул. 6' 8" 0" — 21. Јул. 6' 9" 6" — 22. Јул. 6' 8" 0" (надъ 0.)

Које прећашћемъ листу молимо повратити слѣдјеће погрѣшке: стр. 34. шијата I. врста 7. одозго пнlla-pnlla; шијата II. врста 25. одозго паши Пини-Паши чини; врста 3. одозго неможе не можемо.

Листъ овай излази два пута у седмици, скакогъ Четвртка и Недеља, Четврткомъ на по табака съ објазомъ ношива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакој ц. кр. пошти съ полгодишњомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећој се при учредничству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) № 349.